

Paulina Rosalska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Ludwik Wierzbowski

1. Biogram

Urodził się 26 marca 1925 roku we wsi Skrwilno na Ziemi Dobrzyńskiej, zmarł 17 grudnia 1996 roku w autobusie, wracając z zajęć w Suwałkach do Gdańska. Po wojnie zdał egzamin przed Komisją Weryfikacyjno-Kwalifikacyjną, która potwierdziła jego przygotowanie do podjęcia studiów. W roku 1946 rozpoczął studia z filologii polskiej na UMK w Toruniu. Ukończył je w roku 1951, uzyskując tytuł magistra na podstawie pracy pt. „Nazwy miejscowe Mazowsza do końca XIII w.” napisanej pod kierunkiem Stefana Hrabca. W latach 1949–1952 był zatrudniony w Katedrze Filologii Słowiańskiej UMK na stanowisku asystenta. Jeszcze przed ukończeniem studiów, w roku szkolnym 1949/1950, pracował jako nauczyciel w I LO w Sępólnie Krajeńskim. W roku 1952 został zatrudniony w WSP w Gdańsku na stanowisku adiunkta (w roku 1970 uczelnia ta wraz z Wyższą Szkołą Ekonomiczną i Wyższym Studium Nauczycielskim weszły w skład nowo powstałego UG), następnie pracował na stanowisku zastępcy profesora (od roku 1956), starszego wykładowcy (od roku 1963), docenta etatowego (od roku 1983) i profesora nadzwyczajnego (od roku 1991 do roku 1995, w którym przeszedł na emeryturę). Pracował także w Kolegium Polonistycznym w Suwałkach. Pracę doktorską napisaną pod kierunkiem S. Rosponda, opublikowaną w skróconej wersji pod tytułem „Nazwy osobowe polskie w Gdańsku do końca XVI w.”, obronił w 1966 roku w WSP w Opolu. Podstawą habilitacji uzyskanej w 1982 roku była monografia pt. „Algorytmiczny opis fleksyjny współczesnej polszczyzny pisanej”. W latach 1956–1960 kierował Katedrą Języka Polskiego WSP, a w latach 1984–1990 – Zakładem Metodyki IFP UG. Od roku 1983 był członkiem Association for Computational Linguistic. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, odznaką honorową Za Zasługi dla Gdańska, trzykrotnie otrzymywał Nagrodę Ministra, wielokrotnie przyznawano mu Nagrodę Rektora WSP i UG.

Dorobek naukowy L.W. obejmuje ponad 40 prac, w tym 3 publikacje książkowe. Jego zainteresowania badawcze dotyczyły onomastyki i dialektologii, językoznawstwa komputerowego (zwłaszcza w kontekście automatyzacji tłumaczeń tekstów), metodyki nauczania językoznawstwa.

2. Gramatyka

Najważniejsze prace L.W. poświęcone problemom gramatycznym były wynikiem jego zainteresowania językoznawstwem komputerowym i przekładem maszynowym. Był jednym z prekursorów tego typu badań nad językiem polskim, dążył do wypracowania metod automatyzacji analizy i syntezy języka polskiego, propagował językoznawstwo komputerowe wśród studentów jako promotor prac magisterskich z tego zakresu oraz założyciel i opiekun Koła Naukowego Językoznawców, w obrębie którego działała sekcja językoznawstwa cybernetycznego. W badaniach z tego zakresu współpracowali z nim Bronisław Rocławski, Jolanta Kowalewska i Jolanta Maćkiewicz.

Pierwsze prace L.W. podejmujące temat automatyzacji tłumaczeń dotyczyły przede wszystkim problemów związanych z fleksją (por. np. L.W. 1969, 1971, 1973, 1976, 1977, 1981); fleksji poświęcona została również monografia będąca podstawą habilitacji (L.W. 1982), w której autor dokonuje próby algorytmizacji syntezy i analizy polskiego rzeczownika, czasownika i przymiotnika (w części dotyczącej syntezy znalazł się również opis zaimka *on*); w podobny sposób próbował także opisać niektóre zależności składniowe (L.W. 1975).

Wśród prac z zakresu gramatyki w dorobku L.W. ważne miejsce zajmują również teksty poświęcone dydaktyce (L.W. 1961, 1962).

→ FLEKSJA, SKŁADNIA

Najważniejsze publikacje

L.W. 1961. *Gramatyka języka polskiego dla klas VIII–IX*. Warszawa: PZWS.

L.W. 1962. „O racjonalne nauczanie składni”. *Polonistyka* 15(3): 24–30.

L.W. 1969. „Informacje fleksyjne w automatycznej syntezie czasowników polskich”. *Gdańskie Zeszyty Humanistyczne* 12. *Prace Językoznawcze* 4: 65–80.

L.W. 1971. „Probleme der Flexionssynthese bei der automatischen Übersetzung”. *Biuletyn Fonograficzny* 11: 73–82.

L.W. 1972. „Opis algorytmu poszukiwania słów w maszynowym słowniku tematów na ograniczonym odcinku”. *Zeszyty Naukowe UG. Prace Językoznawcze* 1: 7–31.

L.W. 1973. „Podzielność morfologiczna wyrazów w automatycznej analizie i syntezie tekstu polskiego”. W *Zastosowanie maszyn matematycznych do badań nad językiem naturalnym*, red. L. Bolc. Warszawa: Wydawnictwa UW, 211–219.

L.W. 1974. „O różnicach systemowych między językami naturalnymi a niektórymi językami programowania”. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego* 31: 129–136.

L.W. 1975. „Automatyczne rozpoznawanie związku rzeczownika z przydawką przymiotną w tekście polskim”. *Zeszyty Naukowe UG. Prace Językoznawcze* 3: 85–94.

L.W. 1976. „Przechowywanie i wykorzystywanie pomocniczych informacji morfologicznych w analizie tekstu polskiego na emc ODRA 1204”. W *Zastosowanie maszyn matematycznych do badań nad językiem naturalnym*, red. J. Skrzypek. Warszawa: Wydawnictwa UW.

L.W., i B. Rocławski. 1976. *Elementy informatyki dla humanistów*. Gdańsk: Wydawnictwo UG.

- L.W. 1977. „Nullmorphem oder Abwesenheit eines Morphems in der komputionellen Grammatik einer natürlichen Sprache?”. *Lingua Posnaniensis* 20: 121–126.
- L.W. 1981. „Informacje zawarte w formach fleksyjnych polskich rzeczowników oraz ich rozkład na temat i końcówkę”. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica* 2: 285–292.
- L.W. 1982. *Algorytmiczny opis fleksyjny współczesnej polszczyzny pisanej*. Gdańsk: Wydawnictwo UG.
- L.W. 1985. „Rodzaj gramatyczny a płęć w nazwach zwierząt. Próba systematyki strukturalno-znaczeniowej”. *Gdańskie Zeszyty Humanistyczne* 24(28): 117–130.

Literatura podmiotowa

- Breza, E. 1992. „Bibliografia prac prof. dra hab. Ludwika Wierzbowskiego za lata 1958–1988”. *Zeszyty Naukowe UG. Prace Językoznawcze* 16: 19–24.
- Breza, E., i B. Rocławski. 1992. „Życie i prace prof. dra hab. Ludwika Wierzbowskiego”. *Zeszyty Naukowe UG. Prace Językoznawcze* 16: 9–18.
- Breza, E. 1997. „Ludwik Wierzbowski (1925–1996)”. *Vivat Academia* 1: 11.
- Breza, E. 1998. „Wierzbowski Ludwik (1925–1996)”. W *Słownik biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego. Suplement I*, red. Z. Nowak. Gdańsk: GTN.
- Breza, E. 2003. „Dorobek onomastyczny i dialektologiczny Ludwika Wierzbowskiego”. *Gdańskie Studia Językoznawcze* 8: 7–14.
- Breza, E. 2006a. „Badania onomastyczne”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 72–93.
- Breza, E. 2006b. „Ludwik Wierzbowski (26 III 1925 – 17 XII 1996)”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 365–369.
- Breza, E. 2006c. „Wspomnienia o językoznawcach gdańskich”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 389–408.
- Kantelecka, T. 2006. „Językoznawcy z Instytutu Filologii Polskiej w olimpiadzie polonistycznej. Wspomnienia”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 426–427.
- Kowalewska-Dąbrowska, J. 2006a. „Badania nad fleksją i składnią”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 47–54.
- Kowalewska-Dąbrowska, J. 2006b. „Działalność Studenckiego Koła Językoznawczego w WSP i na UG (Garść wspomnień i refleksji z lat 1967–1971)”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 297–305.
- Kowalewska-Dąbrowska, J. 2006c. „Wspomnienia o nieżyjących profesorach”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 409–413.

- Maćkiewicz, J. 2006. „Językoznawstwo komputerowe”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 138.
- Milewska-Stawiany, M. 2006. „Z historii dydaktyki gramatyki opisowej języka polskiego w WSP i UG”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 226–243.
- Rocławski, B. 2020. „Ludwik Wierzbowski – uczonek i nauczyciel”. W *MY z NICH 4. Spuścizna językoznawców polskich XX wieku*, red. Z. Greń, K. Kleszczowa, i Z. Zaron. Warszawa: Wydział Polonistyki UW, 259–266.
- Rogowska-Cybulska, E. 2006a. „Zarys dziejów instytucjonalnych językoznawstwa polonistycznego w gdańskiej WSP i na UG”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 11–35.
- Rogowska-Cybulska, E. 2006b. „Wykaz książek naukowych i popularnonaukowych, prac redakcyjnych, edytorskich i tłumaczeń opublikowanych przez pracowników zakładów językoznawczych WSP i UG”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 151–159.
- Rogowska-Cybulska, E. 2006c. „Z dziejów Studenckiego Koła Naukowego Językoznawców w Gdańskiej WSP i na UG”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 279–288.
- Rogowska-Cybulska, E. 2006d. „Wykaz podręczników szkolnych i innych publikacji dydaktycznych pracowników zakładów Językoznawczych WSP i UG”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 321–327.
- Treder J., i L. Warda-Radys. 2006. „Dydaktyka gramatyki historycznej języka polskiego”. W *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, red. J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, i J. Treder. Gdańsk: Wydawnictwo UG, 262–271.